

EUROPESE ECONOMISCHE RUIMTE

TOEZICHTHOUDENDE AUTORITEIT VAN DE EVA

BESLUIT VAN DE TOEZICHTHOUDENDE AUTORITEIT VAN DE EVA

Nr. 152/01/COL

van 23 mei 2001

tot herziening van de richtsnoeren voor de toepassing van de EER-regels inzake milieusteun en houdende achtentwintigste wijziging van de formele en materiële regels op het gebied van de overheidssteun

DE TOEZICHTHOUDENDE AUTORITEIT VAN DE EVA,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ⁽¹⁾, en met name op de artikelen 61 tot 63,

Gelet op de Overeenkomst tussen de EVA-staten betreffende de oprichting van een Toezichthoudende Autoriteit en een Hof van Justitie ⁽²⁾, en met name op artikel 24 en artikel 1 van Protocol 3,

Overwegende dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA ingevolge artikel 24 van de Toezichtovereenkomst uitvoering geeft aan de bepalingen inzake overheidssteun;

Overwegende dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA ingevolge artikel 5, lid 2, onder b), van de Toezichtovereenkomst kennisgevingen en richtsnoeren doet uitgaan over aangelegenheden die in de EER-overeenkomst worden behandeld, indien die Overeenkomst of de Toezichtovereenkomst zulks uitdrukkelijk voorschrijft, of indien de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA dit nodig acht;

Wijzend op de formele en materiële regels op het gebied van de overheidssteun ⁽³⁾, inzonderheid de bepalingen van hoofdstuk 15 (steun voor milieubescherming);

Overwegende dat de Europese Commissie op 21 december 2000 haar goedkeuring heeft gehecht aan de communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu ⁽⁴⁾;

Overwegende dat een uniforme toepassing van de EER-regels inzake overheidssteun in de gehele Europese Economische Ruimte dient te worden gewaarborgd;

Overwegende dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA ingevolge punt II onder de titel „ALGEMEEN” aan het einde van bijlage XV bij de EER-overeenkomst, na overleg met de Commissie van de Europese Gemeenschappen, besluiten dient vast te stellen die overeenkomen met die van de Commissie teneinde ervoor te zorgen dat gelijke mededingingsvoorwaarden blijven bestaan;

Na overleg met de Europese Commissie;

Erop wijzend dat de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA over deze kwestie de EVA-staten heeft geraadpleegd tijdens multilaterale bijeenkomsten van 31 maart 2000 en van 16 oktober 2000, alsmede in het schrijven van 11 april 2001 aan de EVA-staten,

⁽¹⁾ Hierna „EER-overeenkomst”.

⁽²⁾ Hierna „Toezichtovereenkomst”.

⁽³⁾ Richtsnoeren voor de toepassing en uitlegging van de artikelen 61 en 62 van de EER-overeenkomst en artikel 1 van Protocol 3 van de Toezichtovereenkomst, goedgekeurd en gepubliceerd door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA op 19 januari 1994 (PB L 231 van 3.9.1994; EER-supplement nr. 32 van 3.9.1994), laatstelijk gewijzigd bij Besluit nr. 78/00/COL van 12 april 2000 (PB L 274 van 26.10.2000), hierna genoemd „richtsnoeren overheidssteun”.

⁽⁴⁾ PB C 37 van 3.2.2001.

BESLUIT:

1. De richtsnoeren overheidssteun worden gewijzigd door de vervanging van het huidige hoofdstuk 15 door een nieuw hoofdstuk 15 inzake steun voor milieubescherming, vervat in bijlage I bij dit besluit.
2. Het besluit wordt, met inbegrip van bijlage I, bekendgemaakt in het EER-deel van het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* en het bijbehorende EER-supplement.
3. De EVA-staten worden van dit besluit in kennis gesteld door middel van een schrijven, vergezeld van een afschrift van het besluit, met inbegrip van bijlage I. De EVA-staten zal worden verzocht binnen een maand hun goedkeuring te hechten aan de voorgestelde maatregelen terzake zoals beschreven in de brief (zie ook de punten 67 tot en met 69 van de richtsnoeren).
4. De Europese Commissie wordt overeenkomstig Protocol 27, onder d), van de EER-overeenkomst van dit besluit in kennis gesteld door toezending van een afschrift van het besluit, met inbegrip van bijlage I.
5. Dit besluit is authentiek in de Engelse taal.

Gedaan te Brussel, 23 mei 2001.

Voor de Toezichthoudende Autoriteit van de
EVA

De voorzitter
Knut ALMESTAD

—

BIJLAGE I

„15. STEUN VOOR MILIEUBESCHERMING ⁽¹⁾A. **Inleiding**

1. In 1994 heeft de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA (hierna: „de Autoriteit”) richtsnoeren inzake staatssteun ten behoeve van het milieu goedgekeurd, waarvan de geldigheidsduur op 31 december 1999 verstreek. Op 16 februari 2000 heeft de Autoriteit besloten de geldigheidsduur van deze richtsnoeren te verlengen tot 31 december 2000.
2. Sinds de goedkeuring van de richtsnoeren in 1994 zijn op internationaal niveau verdere maatregelen ontwikkeld, in het bijzonder na de goedkeuring van het Protocol van Kyoto. Er zijn de laatste jaren bijvoorbeeld meer milieubelastingen gekomen. Daardoor komen steunmaatregelen in de vorm van belastingverlaging en -vrijstelling ook meer voor. Er moeten dan ook nieuwe richtsnoeren worden vastgesteld, zodat de EVA-staten en de ondernemingen inzicht krijgen in de criteria die de Autoriteit hanteert wanneer zij moet beoordelen of de steunmaatregelen in de EVA-staten verenigbaar zijn met de EER-overeenkomst.
3. Bij de beoordeling van de verenigbaarheid van staatssteun in de milieusector moet rekening worden gehouden met de doelstellingen van het milieubeleid, waarbij met name het bevorderen van duurzame ontwikkeling voorop staat, overeenkomstig de artikelen 73 tot en met 75 en de negende overweging van de preambule van de EER-overeenkomst. Concurrentiebeleid en milieubeleid hoeven dan ook niet met elkaar in strijd te zijn, maar de eisen inzake milieubescherming moeten worden geïntegreerd in de omschrijving en uitvoering van het mededingingsbeleid, in het bijzonder om duurzame ontwikkeling te bevorderen.
4. Dat de langetermijnvereisten op milieugebied in aanmerking moeten worden genomen, wil nog niet zeggen dat elke steunmaatregel moet worden goedgekeurd. Er moet rekening worden gehouden met de betekenis van de steunmaatregel voor een duurzame ontwikkeling en voor de volledige toepassing van het beginsel dat de vervuiler betaalt. Bij bepaalde steunmaatregelen is dat zonder meer duidelijk, vooral wanneer ze tot een hoger niveau van milieubescherming leiden zonder dat dit ten koste gaat van de internalisering van de kosten. Andere maatregelen hebben daarentegen niet alleen negatieve gevolgen voor het handelsverkeer tussen de EVA-staten en de mededinging, maar kunnen ook indruisen tegen het beginsel dat de vervuiler betaalt en kunnen een duurzame ontwikkeling afremmen. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor sommige steunmaatregelen die er uitsluitend op gericht zijn de aanpassing aan nieuwe normen te bevorderen ⁽²⁾.
5. Deze richtsnoeren bevatten beginselen om vast te stellen of steunmaatregelen in aanmerking komen voor een uitzondering op het algemene verbod op staatssteun dat in artikel 61, lid 1, van de EER-overeenkomst is vervat. Deze maatregelen kunnen onder andere de vorm hebben van:
 - steun voor milieubescherming volgens verschillende normen;
 - vrijstelling van milieubelastingen.

In de vergelijkbare kaderregeling van de Europese Commissie wordt steun om ondernemingen te helpen zich aan te passen aan verplichte communautaire normen of belastingvrijstelling die leidt tot lagere tarieven dan de verplichte minimumtarieven in de Gemeenschap, in het algemeen als onverenigbaar met de regels inzake staatssteun beschouwd. Steun die wordt verstrekt om aan strengere milieubeschermingsnormen te voldoen dan is voorgeschreven, kan echter onder bepaalde voorwaarden wel als verenigbaar worden beschouwd. Dat geldt ook voor belastingvrijstellingen van tijdelijke aard die niet strijdig zijn met verplichte communautaire minimumtarieven.

Met het oog op gelijke concurrentievoorwaarden in de gehele EER zal de Autoriteit daarom dezelfde uitgangspunten hanteren wanneer zij milieusteunmaatregelen beoordeelt op hun verenigbaarheid met de EER-overeenkomst. Dit houdt in dat in deze richtsnoeren wordt uitgegaan van de bestaande communautaire normen en belastingharmonisatiemaatregelen.

De Autoriteit beklemtoont dat dit niet betekent dat de EVA-staten verplicht zijn om de Gemeenschapswetgeving te volgen indien deze wetgeving geen onderdeel is van de EER-overeenkomst. Het is alleen de bedoeling deze normen en maatregelen te gebruiken als basis voor de beoordeling van de verenigbaarheid van steunmaatregelen met de werking van artikel 61, lid 3, van de EER-overeenkomst ⁽³⁾.

6. In deze richtsnoeren zal de Autoriteit vaststellen of en volgens welke voorwaarden steunmaatregelen noodzakelijk kunnen zijn om de bescherming van het milieu en de duurzame ontwikkeling te waarborgen zonder de mededinging en de economische groei onevenredig te belemmeren. Dit onderzoek moet worden gevoerd in het licht van de lessen die kunnen worden getrokken uit de werking van de in 1994 vastgestelde richtsnoeren en van de wijzigingen die sindsdien in het milieubeleid zijn ingevoerd.

⁽¹⁾ Dit hoofdstuk komt overeen met de communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu (PB C 37 van 3.2.2001, blz. 3).

⁽²⁾ Zie punt 5.

⁽³⁾ De Autoriteit herinnert aan het arrest van het EVA-Hof in de zaak tussen Noorwegen en de Autoriteit betreffende de Noorse gedifferentieerde socialezekerheidsbijdragen, waarin het Hof opmerkte dat een belastingstelsel van een EER/EVA-land in het algemeen niet onder de EER-overeenkomst valt. In bepaalde gevallen kan zo'n stelsel echter gevolgen hebben die ertoe leiden dat artikel 61, lid 1, van de EER-overeenkomst toch van toepassing is (EVA-Hof, Zaak E-6/98, Regering van Noorwegen tegen Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, Verslag van het EVA-Hof, blz. 74, punt 34).

B. **Definities en toepassingsgebied**

7. *Het begrip milieubescherming*: in het kader van deze richtsnoeren verstaat de Autoriteit onder milieubescherming elke maatregel die gericht is op de preventie of het herstel van aantastingen van de natuurlijke omgeving of de natuurlijke hulpbronnen, dan wel op de aanmoediging van een rationeel gebruik van die hulpbronnen.

De Autoriteit is van mening dat energiebesparende maatregelen en maatregelen die het gebruik van hernieuwbare energiebronnen bevorderen, eveneens in de categorie maatregelen ten behoeve van de bescherming van het milieu vallen. Onder energiebesparende maatregelen worden meer bepaald maatregelen verstaan die de ondernemingen in staat stellen het energieverbruik in hun productiecycclus te verminderen. De aanpassing en de vervaardiging van machines of van vervoermiddelen die minder natuurlijke hulpbronnen verbruiken, vallen niet onder deze richtsnoeren. Maatregelen in fabrieken of andere productie-installaties die gericht zijn op een grotere veiligheid of een betere hygiëne, zijn belangrijk en kunnen eventueel in aanmerking komen voor bepaalde steunmaatregelen, maar vallen niet onder deze richtsnoeren.

Het begrip internalisering van de kosten: in deze richtsnoeren wordt onder internalisering verstaan dat ondernemingen alle met de bescherming van het milieu verbonden kosten in hun productiekosten moeten opnemen.

Het beginsel „de vervuiler betaalt”: volgens dit beginsel moeten de kosten van het bestrijden van de vervuiling voor rekening komen van degenen die de vervuiling hebben veroorzaakt.

Vervuiler: degene die direct of indirect schade toebrengt aan het milieu of de voorwaarden schept die deze schade veroorzaken ⁽⁴⁾.

Correcte prijsstelling: betekent dat in de prijzen van goederen of diensten de externe kosten verwerkt zijn die verband houden met de negatieve gevolgen voor het milieu die voortvloeien uit de productie en het op de markt brengen van die goederen of diensten.

Communautaire norm ⁽⁵⁾: binnen de Europese Gemeenschap verplichte norm waarbij de op milieugebied te bereiken niveaus zijn vastgesteld, alsmede de verplichting de beste beschikbare technische middelen te gebruiken die geen excessieve kosten meebrengen („best available techniques” of „BAT”) ⁽⁶⁾.

Hernieuwbare energiebronnen: de hernieuwbare niet-fossiele energiebronnen: windenergie, zonne-energie, geothermische energie, golfenergie, getijdenenergie, waterkrachtinstallaties met een vermogen van minder dan 10 MW en biomassa, waarbij biomassa is gedefinieerd als producten van de land- en bosbouw, plantaardig afval van de landbouw, de bosbouw en de levensmiddelenindustrie, onbehandeld houtafval en kurkafval ⁽⁷⁾.

Elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen: elektriciteit opgewekt in installaties die uitsluitend gebruikmaken van hernieuwbare energiebronnen, alsook de elektriciteit die met hernieuwbare energiebronnen is opgewekt in hybride-installaties die, in het bijzonder als noodvoorziening, ook met conventionele energiebronnen werken ⁽⁸⁾.

Milieubelasting: een heffing wordt als milieuheffing beschouwd wanneer de heffingsgrondslag is gerelateerd aan een duidelijk negatief milieueffect. Een heffing kan echter ook als milieuheffing worden beschouwd wanneer er een minder duidelijk, maar niettemin waarneembaar positief milieueffect van uitgaat. In het algemeen moeten de EVA-staten zelf het veronderstelde milieueffect van de heffing aantonen ⁽⁹⁾.

⁽⁴⁾ Aanbeveling van de Raad van 3 maart 1975 betreffende de toekenning der kosten en het optreden van de overheid op milieugebied (PB L 194 van 25.7.1975, blz. 1), opgenomen in de EER-overeenkomst door middel van bijlage XX, punt 33, van de besluiten waarvan de overeenkomstsluitende partijen nota dienen te nemen.

⁽⁵⁾ Zie punt 5 (indien dergelijke normen zijn opgenomen in de EER-overeenkomst, worden het EER-normen).

⁽⁶⁾ Het begrip „beste beschikbare technische middelen” („BAT”) is in de communautaire wetgeving ingevoerd bij Richtlijn 76/464/EEG van de Raad van 4 mei 1976 betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd (PB L 129 van 18.5.1976, blz. 23) en is, in licht gewijzigde vorm, overgenomen in Richtlijn 84/360/EEG van de Raad van 28 juni 1984 betreffende de bestrijding van door industriële inrichtingen veroorzaakte luchtverontreiniging (PB L 188 van 16.7.1984, blz. 20). Beide richtlijnen zijn opgenomen in de EER-overeenkomst door middel van bijlage XX. In Richtlijn 96/61/EG van de Raad van 24 september 1996 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (PB L 257 van 10.10.1996, blz. 26) (de „IPPC-richtlijn”), is dit concept bevestigd en verder ontwikkeld. Ook deze richtlijn is opgenomen in de EER-overeenkomst door middel van bijlage XX. Tot het toepassingsgebied van de „IPPC-richtlijn” behoren installaties die een groot verontreinigingspotentieel hebben. Voor nieuwe installaties of ingrijpende wijzigingen van een bestaande installatie is de richtlijn sinds november 1999 van toepassing. Bestaande installaties moeten vóór oktober 2007 voldoen aan de regels van de „IPPC-richtlijn”. Tot aan deze datum blijven de bepalingen betreffende de „BAT” van de beide hierboven genoemde richtlijnen van toepassing. In de regel worden de concrete normen, dat wil zeggen de maximale emissie- of verbruikswaarden op basis van het gebruik van de beste beschikbare technische middelen, niet op EER-niveau, maar door de nationale autoriteiten vastgesteld.

⁽⁷⁾ Deze definitie komt uit het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt (PB C 311 E van 31.10.2000, blz. 320). Nadat de richtlijn is goedgekeurd, zal de definitie in de uiteindelijke tekst worden toegepast. Zie in verband hiermee punt 5 van deze richtsnoeren.

⁽⁸⁾ Dezelfde opmerking geldt als bij voetnoot 7.

⁽⁹⁾ Mededeling van de Commissie — Milieubelastingen en -heffingen in de gemeenschappelijke markt (PB C 224 van 23.7.1997, blz. 6).

8. *Toepassingsgebied:* Deze richtsnoeren zijn van toepassing op steunmaatregelen ⁽¹⁰⁾ gericht op milieubescherming in alle door de EER-overeenkomst bestreken sectoren, met inbegrip van die waarvoor specifieke EER-regelingen op het gebied van staatssteun gelden (bewerking van staal ⁽¹¹⁾, scheepsbouw, automobiellindustrie, synthetische vezels en vervoer) ⁽¹²⁾. Steunmaatregelen ten behoeve van O & O op milieugebied vallen onder de richtsnoeren inzake staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling ⁽¹³⁾. Evenzo is de Autoriteit van mening dat steunmaatregelen voor opleidingen op milieugebied niet specifiek genoeg zijn om afzonderlijk te worden behandeld, en zal daarom dergelijke steunmaatregelen toetsen aan de geldende voorschriften inzake opleidingssteun ⁽¹⁴⁾.

Op grond van artikel 3 van Beschikking nr. 2496/96/EGKS van de Commissie van 18 december 1996 houdende communautaire regels voor steun aan de ijzer- en staalindustrie ⁽¹⁵⁾, die via bijlage XV is opgenomen in de EER-overeenkomst, zal steun voor milieubescherming in de staalindustrie tot 22 juli 2002 worden getoetst aan hoofdstuk 15 van de richtsnoeren van de Autoriteit van 19 januari 1994 betreffende steun voor milieubescherming.

Deze richtsnoeren zijn niet van toepassing op gestrande kosten, die volgens specifieke regels zullen worden behandeld ⁽¹⁶⁾. De Autoriteit wijst erop dat de minimis-steun, d.w.z. steun aan een onderneming van maximaal 100 000 EUR voor drie jaar, niet onder artikel 61, lid 1, van de EER-overeenkomst valt. Dergelijke steunmaatregelen zullen worden getoetst aan de regels inzake de minimis-steun ⁽¹⁷⁾. De regels inzake de minimis-steun zijn echter niet van toepassing op vervoer, noch op de overige sectoren die onder artikel 27 en de protocollen 14 en 25 van de EER-overeenkomst vallen.

C. *Staatssteun en milieubeleid*

9. De artikelen 73 tot en met 75 van de EER-overeenkomst (cf. de negende overweging van de preambule) kennen de overeenkomstsluitende partijen uitdrukkelijk bevoegdheden toe op milieugebied. In deze bepalingen wordt uitgegaan van het beginsel dat de vervuiler betaalt, wat inhoudt dat de kosten die verband houden met milieubescherming net als andere productiekosten moeten worden geïnternaliseerd. Deze bepalingen gaan echter verder en stellen dat de eisen terzake van milieubescherming een bestanddeel moeten vormen van de andere beleidsterreinen van de overeenkomstsluitende partijen, en leggen de nadruk op preventief handelen. Het uitgangspunt dat ook op andere beleidsterreinen rekening moet worden gehouden met milieuaspecten, is samen met het begrip „duurzame ontwikkeling” terug te vinden in het vijfde communautaire actieprogramma voor het milieu, getiteld „Op weg naar duurzame ontwikkeling”, dat in 1993 werd goedgekeurd ⁽¹⁸⁾. Dit geeft aan dat de integratie van het milieubeleid en andere beleidsterreinen niet geheel naar tevredenheid verliep bij de traditionele aanpak, die bijna uitsluitend was gebaseerd op regulering en vooral op normen. In het programma wordt daarom gepleit voor het toepassen van meer verschillende beleidsinstrumenten. Afhankelijke van de juridische, technische, economische en maatschappelijke situatie, kunnen de milieudoelstellingen het best met verschillende instrumenten (regulering, vrijwillige actie en economische maatregelen) of verschillende combinaties daarvan worden verwezenlijkt. Zowel financiële stimulansen, bijvoorbeeld subsidies, als ontmoedigingen, in de vorm van belastingen en heffingen, spelen daarbij een rol.
10. In 1996 heeft de Europese Commissie een voortgangsverslag over het vijfde communautaire actieprogramma inzake het milieu opgemaakt. In dit verslag wordt vastgesteld dat de algemene strategie en de doelstellingen van het vijfde programma geldig blijven. Er is onmiskenbaar vooruitgang geboekt met de integratie van milieu- en duurzame ontwikkelingsaspecten in de andere beleidsterreinen. Er is echter nog steeds geen sprake van een echte attitudewijziging bij alle betrokkenen: beleidsmakers, ondernemingen en het grote publiek. Het is van belang dat het begrip gedeelde verantwoordelijkheid voor het milieu ingang vindt en dat aan het grote publiek duidelijk wordt gemaakt om welke problemen het gaat.
11. In 1999 heeft de Europese Commissie een algemene evaluatie van het vijfde actieprogramma vastgesteld. In het verslag wordt geconstateerd dat, hoewel het vijfde actieprogramma bij de betrokken partijen, burgers en beleidsmakers in andere sectoren het besef heeft doen toenemen dat ook zij actief milieudoelstellingen moeten nastreven, er in het algemeen minder vooruitgang geboekt is bij het ombuigen van economische en maatschappelijke trends die schadelijk zijn voor het milieu.

⁽¹⁰⁾ Deze richtsnoeren zijn niet gericht op een bespreking van het begrip staatssteun dat voortvloeit uit artikel 61, lid 1, van de EER-overeenkomst en uit de rechtspraak van het EVA-Hof, het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen.

⁽¹¹⁾ Binnen de perken van het bepaalde van punt 8, tweede paragraaf.

⁽¹²⁾ De autoriteit wijst erop dat de onderhavige richtsnoeren alleen betrekking hebben op milieusteun, zonder afbreuk te doen aan de toepasselijkheid van andere bepalingen inzake staatssteun en binnen de perken van de in onderstaand punt 66 genoemde regels inzake de cumulatie van steun.

⁽¹³⁾ Hoofdstuk 14 van de richtsnoeren.

⁽¹⁴⁾ Hoofdstuk 18A van de richtsnoeren, tot Verordening (EG) nr. 68/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op opleidingssteun (PB L 10 van 13.1.2001, blz. 20) wordt opgenomen in de EER-overeenkomst.

⁽¹⁵⁾ PB L 338 van 28.12.1996, blz. 42.

⁽¹⁶⁾ Onder gestrande kosten worden de kosten verstaan die ondernemingen moeten dragen ten gevolge van verplichtingen die zij in het verleden zijn aangegaan, maar die zij niet langer kunnen nakomen in verband met de liberalisering van de betrokken sector.

⁽¹⁷⁾ Hoofdstuk 12 van de richtsnoeren, tot Verordening (EG) nr. 69/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op de de minimis-regel (PB L 10 van 13.1.2001, blz. 30) wordt opgenomen in de EER-overeenkomst.

⁽¹⁸⁾ PB C 138 van 17.5.1993, blz. 1, opgenomen in de EER-overeenkomst door middel van artikel 3 van Protocol 31 bij de Overeenkomst.

12. In de evaluatie wordt voorts opgemerkt dat het steeds duidelijker wordt „dat schade aan het milieu kosten meebrengt voor de samenleving als geheel en, omgekeerd, dat milieuactie baten kan opleveren in de vorm van economische groei, werkgelegenheid en concurrentievermogen”, alsmede dat „het van cruciaal belang [is] te komen tot een daadwerkelijke toepassing van het beginsel dat de vervuiler betaalt en van het beginsel dat alle milieukosten volledig moeten worden geïnternaliseerd”⁽¹⁹⁾.
13. Tegen deze achtergrond bezien en met het oog op een uniform toezicht op het gebied van staatssteun in de gehele EER, moet het beleid van de Autoriteit inzake het toezicht op staatssteun ten behoeve van het milieu aan een dubbele vereiste voldoen:
- enerzijds moet de mededinging op de markten worden gewaarborgd en moeten de voltooiing van de interne markt en een groter concurrentievermogen van de ondernemingen worden bevorderd;
 - anderzijds moet het beleid garanderen dat de eisen inzake milieubescherming worden geïntegreerd in de omschrijving en de uitvoering van het mededingingsbeleid, in het bijzonder met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling. De Autoriteit is van mening dat het internaliseren van de milieukosten een prioritaire doelstelling is, die met verschillende middelen kan worden bereikt, onder meer met instrumenten die gebaseerd zijn op de marktwerking of met instrumenten die op regelgeving zijn gebaseerd, omdat deze middelen het meest geschikt zijn om de hierboven beschreven doelstellingen te bereiken.
14. De internalisering van de kosten draagt bij tot een correcte prijsstelling, omdat de deelnemers aan het economische verkeer zich bij de besteding van hun financiële middelen laten leiden door de prijzen van de goederen en diensten die zij willen kopen. In het voortgangsverslag over het vijfde communautaire actieprogramma wordt beklemtoond dat een dergelijke correcte prijsstelling niet bereikt is, omdat de prijzen de ecologische kosten niet weergeven. Daardoor is het moeilijker om het publiek bewust te maken van deze kosten en wordt een overmatige exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen in de hand gewerkt.
15. Een correcte prijsstelling in alle fasen van het economische proces is het beste middel om alle deelnemers aan het economische verkeer bewust te maken van de kosten van milieubescherming. Naast de potentieel negatieve gevolgen voor het handelsverkeer en de mededinging druisen steunmaatregelen in het algemeen in tegen deze doelstelling van een correcte prijsstelling, omdat zij bepaalde ondernemingen in staat stellen hun kosten kunstmatig te drukken en de kosten van milieubescherming aan het zicht van de consument te onttrekken. Bepaalde steunmaatregelen kunnen op termijn derhalve ten koste gaan van de doelstelling van een duurzame ontwikkeling.
16. De richtsnoeren inzake steun voor milieubescherming die de Autoriteit in 1994 heeft goedgekeurd, vormen een integrerend deel van dit beleid. Het beginsel dat de vervuiler betaalt en het feit dat ondernemingen de kosten voor milieubescherming moeten internaliseren, pleiten in het algemeen tegen de toekenning van steun aan de ondernemingen.
17. In de richtsnoeren is evenwel bepaald dat steunmaatregelen in twee gevallen gerechtvaardigd kunnen zijn:
- in bepaalde specifieke omstandigheden is een volledige internalisering van de werkelijke kosten nog niet mogelijk en kunnen steunmaatregelen, als tijdelijk alternatief, ondernemingen ertoe aanzetten zich aan te passen aan de normen;
 - de steunmaatregelen kunnen eveneens een stimulans zijn voor ondernemingen om de normen te overtreffen of extra investeringen uit te voeren om hun installaties minder vervuilend te maken.
18. In de in 1994 vastgestelde richtsnoeren inzake staatssteun voor milieubescherming was de Autoriteit van mening dat een totale internalisering van de kosten in bepaalde gevallen nog niet mogelijk was en dat steunmaatregelen tijdelijk onontbeerlijk konden zijn. Sinds 1994 hebben zich echter de volgende wijzigingen voorgedaan:
- ondernemingen hebben zeven jaar de tijd gehad om zich in te stellen op de geleidelijke toepassing van het beginsel dat de vervuiler betaalt en op de internalisering van de kosten;
 - in het verslag van de Europese Commissie van 1996 over de voortgang van het vijfde programma en in de algemene evaluatie van 1999 is bevestigd dat de werkelijke kosten in de prijs moeten worden verwerkt en dat gebruik moet worden gemaakt van marktinstrumenten om wezenlijke vooruitgang te boeken op weg naar een beter milieu;
 - het gebruik van marktinstrumenten en van een correcte prijsstelling wordt eveneens aangemoedigd in het Protocol van Kyoto inzake klimaatveranderingen.
19. Derhalve is de Autoriteit van mening dat steunverlening niet langer de veronachtzaming van de werkelijke kosten mag compenseren. Teneinde op lange termijn rekening te houden met milieueisen is een correcte prijsstelling noodzakelijk en moeten de milieubeschermingskosten volledig in de kostprijs worden verwerkt. Om die reden is de Autoriteit van mening dat steunverlening niet langer gerechtvaardigd is bij investeringen die er slechts toe leiden dat ondernemingen voldoen aan bestaande of nieuwe technische normen van de Gemeenschap⁽²⁰⁾. De Autoriteit is evenwel van oordeel dat in verband met de specifieke moeilijkheden die kleine en

⁽¹⁹⁾ Mededeling van de Commissie — Het milieu in Europa: Wat zijn de vooruitzichten? De algemene evaluatie van het beleidsplan en actieprogramma van de Europese Gemeenschap op het gebied van het milieu en duurzame ontwikkeling „Op weg naar duurzame ontwikkeling” (COM(1999) 543 def. van 24 november 1999).

⁽²⁰⁾ Cf. de definitie van „communautaire norm” in punt 7. Zie ook punt 5.

middelgrote ondernemingen („KMO's”) ondervinden, in de mogelijkheid dient te worden voorzien dat deze ondernemingen steun krijgen om zich aan te passen aan nieuwe communautaire normen gedurende een periode van drie jaar te rekenen vanaf de vaststelling van de betrokken normen⁽²¹⁾. Steunmaatregelen kunnen daarentegen nuttig zijn wanneer zij een stimulans zijn om een hoger beschermingsniveau te bereiken dan vereist is volgens de communautaire normen. Dit is het geval wanneer een EVA-staat besluit nationale normen vast te stellen die strenger zijn dan de communautaire normen, waardoor een hoger beschermingsniveau wordt bereikt. Hetzelfde geldt wanneer een onderneming in milieubescherming investeert en daarmee de strengste geldende communautaire normen overtreft, of wanneer er geen communautaire normen zijn.

De energiesector en belastingverlagingen: een bijzonder geval

20. Sinds de goedkeuring van de richtsnoeren van 1994 heeft de energiesector ingrijpende wijzigingen ondergaan, waarmee rekening moet worden gehouden.
21. In sommige EVA-staten zijn of worden heffingen met gunstige milieubeschermingseffecten ingevoerd, of wordt overwogen dergelijke heffingen in te voeren. Soms wordt aan bepaalde categorieën ondernemingen belastingvrijstelling of -verlaging toegekend om te vermijden dat zij in een moeilijke concurrentiepositie terechtkomen. De Autoriteit is van mening dat dergelijke maatregelen steunmaatregelen kunnen vormen in de zin van artikel 61, lid 1, van de EER-overeenkomst. De negatieve aspecten van die steunmaatregelen kunnen echter worden gecompenseerd door de positieve gevolgen van de invoering van heffingen. Dientengevolge is de Autoriteit van mening dat vrijstellingen onder bepaalde voorwaarden en voor een beperkte periode aanvaardbaar kunnen zijn indien zij noodzakelijk zijn om belastingen die voor alle producten gelden, in te kunnen voeren of te handhaven. Als aan de voorwaarden wordt voldaan, kan deze periode tien jaar duren. Bij het verstrijken van die periode behouden de EVA-staten de mogelijkheid om de betrokken maatregelen opnieuw aan te melden bij de Autoriteit, die in haar analyse dezelfde aanpak kan volgen, evenwel rekening houdend met de gunstige resultaten die op milieugebied zijn geboekt.
22. Soms worden maatregelen getroffen om het gebruik van hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtkoppeling te bevorderen. De Autoriteit is van mening dat maatregelen ten gunste van hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtkoppeling onder bepaalde voorwaarden aanvaardbaar zijn, ook al vormen zij staatssteun. Het moet echter vast staan dat dergelijke steunmaatregelen niet in strijd zijn met andere bepalingen van de EER-overeenkomst.
- D. **Algemene voorwaarden voor de goedkeuring van milieusteun**
- D.1. **Investeringssteun**
- D.1.1. *Tijdelijke investeringssteun ten behoeve van KMO's om deze in staat stellen zich aan te passen aan nieuwe communautaire normen*⁽²²⁾
23. Gedurende een periode van drie jaar, te rekenen vanaf de goedkeuring⁽²³⁾ van nieuwe communautaire normen, kan investeringssteun ten behoeve van KMO's worden goedgekeurd om deze te laten voldoen aan de nieuwe normen. Deze steun mag maximaal 15 % bruto van de in aanmerking komende kosten bedragen.
- D.1.2. *Algemene voorwaarden voor de goedkeuring van investeringssteun voor het overtreffen van de communautaire normen*⁽²⁴⁾
24. Steun voor investeringen die ondernemingen in staat stellen de toepasselijke communautaire normen te overtreffen, kan worden toegekend tot een maximum van 30 % bruto van de voor steun in aanmerking komende investeringskosten, zoals deze in punt 32 zijn gedefinieerd. Deze voorwaarden gelden ook wanneer ondernemingen investeren bij ontstentenis van communautaire normen, of wanneer ondernemingen moeten investeren om zich aan te passen aan nationale normen die strenger zijn dan de toepasselijke communautaire normen.
- D.1.3. *Investeringssteun op energiegebied*
25. Investeringssteun ten behoeve van energiebesparingen, zoals gedefinieerd in punt 7, worden gelijkgesteld met investeringen ten behoeve van het milieu. Deze investeringen spelen in economisch opzicht een belangrijke rol voor het bereiken van milieudoelstellingen⁽²⁵⁾. Daarom komen deze investeringen in aanmerking voor investeringssteun tegen het basistarief van 40 % van de in aanmerking komende kosten.

⁽²¹⁾ De datum van goedkeuring in de Gemeenschap geldt als uitgangspunt voor de berekening van de toegestane periode, zie punt 5 en punt 7.

⁽²²⁾ Cf. de definitie van „communautaire norm” in punt 7. Zie ook punt 5.

⁽²³⁾ Hier geldt dezelfde opmerking als bij voetnoot 21.

⁽²⁴⁾ Cf. de definitie van „communautaire norm” in punt 7. Zie ook punt 5.

⁽²⁵⁾ Zie mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Actieplan voor energie-efficiëntie in de Europese Gemeenschap (COM(2000) 247 def. van 26 april 2000).

26. Investerings ten behoeve van warmtekrachtkoppeling komen eveneens in aanmerking voor toepassing van deze richtsnoeren, indien kan worden aangetoond dat de betrokken maatregelen gunstig zijn voor de bescherming van het milieu, omdat het conversierendement⁽²⁶⁾ bijzonder hoog is, omdat het energieverbruik door deze maatregelen wordt beperkt of omdat het productieproces minder schadelijk is voor het milieu⁽²⁷⁾. De Autoriteit zal meer bepaald rekening houden met het soort primaire energie dat in het productieproces wordt gebruikt. Deze investeringen komen in aanmerking voor investeringssteun tegen het basistarief van 40 % van de in aanmerking komende kosten.
27. Investerings ten behoeve van hernieuwbare energie worden gelijkgesteld met investeringen ten behoeve van het milieu die bij afwezigheid van communautaire normen worden gedaan⁽²⁸⁾. Hierbij moet ook in aanmerking worden genomen dat maatregelen ten behoeve van hernieuwbare energiebronnen tot de langetermijnmaatregelen behoren die maximaal moeten worden aangemoedigd⁽²⁹⁾. Investerings ten behoeve van deze energiebronnen komen dan ook in aanmerking voor het basissteunpercentage van 40 % van de subsidiabele kosten.

De Autoriteit is van mening dat ook het gebruik gestimuleerd moet worden van installaties voor hernieuwbare energie, waarmee een gehele gemeenschap (bijvoorbeeld een eiland of een agglomeratie) in een stelsel van zelfvoorziening bevoorrad kan worden. Investerings die in dit verband worden gedaan, kunnen in aanmerking komen voor een toeslag van 10 procentpunt bovenop het basistarief van 40 % van de subsidiabele kosten.

De Autoriteit is van oordeel dat wanneer kan worden aangetoond dat investeringssteun ten behoeve van hernieuwbare energiebronnen noodzakelijk is, de EVA-staten steun mogen toekennen die kan oplopen tot het totale bedrag van de in aanmerking komende kosten. Deze installaties kunnen dan niet voor enige andere vorm van ondersteuning in aanmerking komen.

D.1.4. *Verhoging voor ondernemingen die in steungebieden zijn gevestigd*

28. In gebieden die voor steun in aanmerking komen op grond van nationale steunregelingen ten behoeve van de regio's, kunnen ondernemingen steun ontvangen die wordt toegekend ten behoeve van de regionale ontwikkeling. Teneinde deze ondernemingen aan te moedigen bijkomende milieu-investerings te verrichten moeten zij, in voorkomend geval, in aanmerking kunnen komen voor een hoger steunbedrag om rekening te houden met de milieu-investering die in overeenstemming met punt 24 is uitgevoerd⁽³⁰⁾.
29. In de gebieden die voor steun in aanmerking komen, wordt het maximale milieusteunpercentage dat van toepassing is op de daarvoor in aanmerking komende kosten, zoals gedefinieerd in punt 32, derhalve als volgt vastgesteld:

in steungebieden is het maximale steunpercentage de hoogste van de volgende twee mogelijkheden:

- a) ofwel het basistarief dat van toepassing is op investeringssteun ten gunste van het milieu, d.w.z. 30 % bruto (algemeen stelsel), of 40 % bruto (voor energiebesparingen, voor investeringen ten behoeve van hernieuwbare energiebronnen en voor investeringen ten behoeve van warmtekrachtkoppeling) of 50 % bruto (voor investeringen ten gunste van hernieuwbare energiebronnen die een gehele gemeenschap bevoorraden), te verhogen met 5 procentpunten bruto voor gebieden die onder artikel 61, lid 3, onder c), vallen en met 10 procentpunten bruto voor gebieden die onder artikel 61, lid 3, onder a), van de EER-overeenkomst vallen⁽³¹⁾
- b) ofwel het regionale steunpercentage, vermeerderd met 10 procentpunten bruto.

D.1.5. *Verhoging voor KMO's*

30. Voor kleine en middelgrote ondernemingen die de in de punten 24 tot en met 27 bedoelde investeringen doen, kan de steun worden verhoogd met 10 procentpunten bruto⁽³²⁾. In deze richtsnoeren wordt de definitie van KMO's gebruikt die wordt gegeven in de toepasselijke EER-regel⁽³³⁾.

De genoemde verhogingen voor steungebieden en voor KMO's kunnen worden gecumuleerd, maar het maximale milieusteunpercentage mag in geen geval meer bedragen dan 100 % bruto van de voor steun in aanmerking komende kosten. De KMO's kunnen niet in aanmerking komen voor een dubbele verhoging krachtens de bepalingen die van toepassing zijn op regionale steunmaatregelen, enerzijds, en de bepalingen die van toepassing zijn op milieugebied, anderzijds⁽³⁴⁾.

⁽²⁶⁾ Met „conversierendement” wordt bedoeld de verhouding tussen de hoeveelheid primaire energie die gebruikt wordt om secundaire energie op te wekken en de hoeveelheid secundaire energie die daadwerkelijk wordt geproduceerd. Dit rendement wordt als volgt berekend: (geproduceerde elektrische energie + geproduceerde thermische energie)/gebruikte energie.

⁽²⁷⁾ Zie de resolutie van de Raad van 18 december 1997 betreffende een communautaire strategie voor de bevordering van warmtekrachtkoppeling (PB C 4 van 8.1.1998, blz. 1).

⁽²⁸⁾ Cf. de definitie van „communautaire norm” in punt 7. Zie ook punt 5.

⁽²⁹⁾ Resolutie van de Raad van 8 juni 1998 betreffende duurzame energiebronnen (PB C 198 van 24.6.1998, blz. 1).

⁽³⁰⁾ Deze verhogingen worden niet toegepast wanneer de EVA-staat de investeringssteun toekent op grond van punt 27, derde alinea (steun ten bedrage van 100 % van de in aanmerking komende kosten).

⁽³¹⁾ Investerings in steungebieden komen voor investeringssteun in aanmerking indien voldaan is aan de voorwaarden van hoofdstuk 25 van de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen.

⁽³²⁾ Deze verhogingen worden niet toegepast wanneer de EVA-staat investeringssteun toekent op grond van punt 27, derde alinea (steun ten bedrage van maximaal 100 % van de in aanmerking komende kosten).

⁽³³⁾ Dat is de definitie in hoofdstuk 10.2 van de richtsnoeren inzake steun aan het midden- en kleinbedrijf, die overeenkomt met de definitie in Aanbeveling 96/280/EG van de Commissie (PB L 107 van 30.4.1996, blz. 4).

⁽³⁴⁾ De investeringen door KMO's komen in aanmerking voor investeringssteun op grond van Verordening (EG) nr. 70/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen (PB L 10 van 13.1.2001, blz. 33), die via bijlage XV zal worden opgenomen in de EER-overeenkomst.

D.1.6. *Relevante investeringen*

31. De betrokken investeringen zijn investeringen in gronden (wanneer deze absoluut noodzakelijk zijn om aan de milieudoelstellingen te voldoen), gebouwen, installaties en uitrustingen, die erop gericht zijn vervuiling of hinder te beperken of te beëindigen of de productiemethoden aan te passen met het oog op de bescherming van het milieu.

Ook uitgaven voor technologieoverdracht in de vorm van de verwerving van octrooien en van exploitatielicenties of licenties voor al dan niet geïmplementeerde technische kennis kunnen voor steun in aanmerking komen. Deze immateriële activa moeten evenwel aan de volgende voorwaarden voldoen:

- a) zij moeten als activa kunnen worden afgeschreven;
- b) zij moeten tegen marktvoorwaarden zijn verworven van een organisatie waarin de verwerfer geen directe of zijdelingse zeggenschap uitoefent;
- c) zij moeten in het actief van de ondernemingsbalans zijn opgenomen en voor ten minste vijf jaar bij de begunstigde blijven en worden geëxploiteerd, tenzij het om verouderde technieken gaat. Indien de activa in de loop van deze vijf jaar worden verkocht, moet de opbrengst van deze verkoop worden afgetrokken van de voor steun in aanmerking komende kosten en moet in voorkomende gevallen het bedrag van de steun geheel of gedeeltelijk worden terugbetaald.

D.1.7. *Voor steun in aanmerking komende kosten*

32. Alleen de extra investeringskosten die noodzakelijk zijn voor het verwezenlijken van de milieudoelstellingen komen voor steun in aanmerking.

Dit houdt in dat wanneer de investeringskosten voor de bescherming van het milieu niet gemakkelijk kunnen worden gescheiden van de totale kosten, de Autoriteit rekening zal houden met objectieve en doorzichtige berekeningsmethoden, waarbij bijvoorbeeld wordt uitgegaan van de kosten van een investering die in technisch opzicht vergelijkbaar is, maar waarmee niet hetzelfde niveau van milieubescherming kan worden bereikt.

In ieder geval moeten de in aanmerking komende kosten worden berekend exclusief de voordelen van een eventuele capaciteitsverhoging, de kostenbesparingen gedurende de eerste vijf jaar van de gebruiksduur van de investering en de extra bijproducten gedurende diezelfde periode van vijf jaar⁽³⁵⁾.

Op het gebied van hernieuwbare energie zijn de investeringskosten die voor steun in aanmerking komen, in de regel de extra kosten van de onderneming ten opzichte van een traditionele installatie voor de opwekking van energie van dezelfde capaciteit.

In het geval van aanpassing van KMO's aan nieuwe communautaire normen⁽³⁶⁾, omvatten de voor steun in aanmerking komende kosten de extra investeringskosten om het voor de nieuwe communautaire normen vereiste beschermingsniveau te bereiken.

In het geval van aanpassing aan nationale normen die bij ontstentenis van communautaire normen zijn vastgesteld, omvatten de voor steun in aanmerking komende kosten de extra investeringskosten om het voor de nationale normen vereiste beschermingsniveau te bereiken.

In het geval van aanpassing aan nationale normen die strenger zijn dan de communautaire normen, omvatten de voor steun in aanmerking komende kosten de extra investeringskosten om het beschermingsniveau te bereiken dat de communautaire normen overtreft. Kosten die verband houden met investeringen om het door de communautaire normen vereiste beschermingsniveau te bereiken, komen niet voor steun in aanmerking.

Bij ontstentenis van normen komen de investeringkosten in aanmerking die noodzakelijk zijn om een milieubeschermingsniveau te bereiken dat hoger is dan het niveau dat zonder enige milieusteun door de betrokken onderneming of ondernemingen zou worden bereikt.

D.1.8. *Sanering van vervuilde industrieterreinen*

33. De investeringen die ondernemingen verrichten om de aantasting van het milieu te herstellen door middel van de sanering van vervuilde industrieterreinen, kunnen binnen de werkingssfeer van deze richtsnoeren vallen⁽³⁷⁾. Daarbij kan het gaan om de aantasting van de kwaliteit van de bodem en het oppervlakte- of grondwater⁽³⁸⁾.

Wanneer vaststaat wie de vervuiler is, dient deze, overeenkomstig het beginsel dat de vervuiler betaalt, de sanering te financieren en mag geen staatssteun worden gegeven. Met „de vervuiler” wordt degene bedoeld die krachtens het toepasselijke recht van de EVA-staten aansprakelijk is voor de vervuiling, onverminderd de vaststelling van EER-voorschriften terzake.

⁽³⁵⁾ Betreffen de investeringen uitsluitend milieubescherming zonder dat dit enige andere economische baten oplevert, dan worden geen aanvullende verminderingen in rekening gebracht voor de vaststelling van de in aanmerking komende kosten.

⁽³⁶⁾ Cf. de definitie van „communautaire norm” in punt 7. Zie ook punt 5.

⁽³⁷⁾ De Autoriteit herinnert eraan dat saneringsactiviteiten die door de overheid worden verricht, als dusdanig buiten de werkingssfeer van artikel 61 van de EER-overeenkomst vallen. Er kan evenwel een staatssteunprobleem ontstaan wanneer de terreinen na de sanering ervan onder hun marktwaarde worden overgedragen aan ondernemingen.

⁽³⁸⁾ Voor de sanering van vervuilde locaties worden alle uitgaven die door de onderneming worden gedaan om het terrein te saneren, beschouwd als in aanmerking komende investeringen ongeacht of zij boekhoudkundig als een vast actief kunnen worden geboekt.

Wanneer de vervuiler niet bekend is of niet aansprakelijk kan worden gesteld voor de kosten, kan de persoon die belast is met de sanering van het terrein, voor deze werkzaamheden steun krijgen ⁽³⁹⁾.

De steun voor het saneren van vervuilde locaties kan tot 100 % van de in aanmerking komende kosten bedragen, vermeerderd met 15 % van de kosten van de werkzaamheden. De voor steun in aanmerking komende kosten zijn gelijk aan de kosten van de werkzaamheden, verminderd met de waardevermindering van het terrein.

Het totale bedrag van de steun kan in geen geval hoger zijn dan de daadwerkelijke uitgaven van de onderneming.

D.1.9. Verhuizing van ondernemingen

34. De Autoriteit is van mening dat verhuizingen van ondernemingen naar nieuwe locaties in de regel niet onder de noemer milieubescherming vallen en derhalve geen aanleiding geven tot de toekenning van steun uit hoofde van deze richtsnoeren.

De toekenning van steun kan echter gerechtvaardigd zijn wanneer een onderneming in een stedelijke omgeving of een Natura 2000-zone ⁽⁴⁰⁾ overeenkomstig de wet een activiteit uitoefent die aanzienlijke vervuiling veroorzaakt en, wegens die locatie, haar vestigingsplaats moet verlaten om zich in een geschikter gebied te vestigen.

Hiervoor moet cumulatief aan de volgende criteria worden voldaan:

- a) de verandering van locatie moet ingegeven zijn door milieuoverwegingen en het gevolg zijn van een administratief of gerechtelijk bevel tot verhuizing, en
- b) de onderneming moet aan de strengste milieunormen in het nieuwe vestigingsgebied voldoen.

De onderneming die aan deze voorwaarden voldoet, kan in aanmerking komen voor investeringssteun overeenkomstig de in punt 24 vervatte bepalingen. Voorts is punt 30 betreffende de toekenning van een verhoging voor KMO's van toepassing.

Bij de vaststelling van het bedrag van de bij steunmaatregelen voor de verhuizing van ondernemingen in aanmerking komende kosten zal de Autoriteit enerzijds rekening houden met de opbrengst van de verkoop of verhuur van de verlaten installaties en terreinen alsook met de eventuele onteigeningsvergoeding, en anderzijds met de kosten van de koop van een terrein, de bouw of de koop van nieuwe installaties, tot een capaciteit die gelijk is aan die van de achtergelaten installaties. In voorkomende gevallen kunnen andere voordelen in aanmerking worden genomen die verband houden met de verplaatsing van de installaties, met name de voordelen die voortvloeien uit een met de verplaatsing gepaard gaande verbetering van de gebruikte technologie, alsook de boekhoudkundige voordelen die verband houden met een beter gebruik van de installaties. Investeringskosten die verband houden met een eventuele capaciteitsuitbreiding, kunnen niet in aanmerking worden genomen bij de berekening van de in aanmerking komende kosten die recht geven op milieusteun.

Wanneer het administratieve of gerechtelijke besluit waarin de verhuizing wordt gelast, tot gevolg heeft dat een huurovereenkomst voor terreinen of gebouwen vroegtijdig wordt beëindigd, kunnen de eventuele dwangsommen die door de onderneming verschuldigd zijn wegens de ontbinding van de overeenkomst, bij de berekening van de in aanmerking komende kosten worden meegewogen.

D.1.10. Algemene bepalingen

35. Er kan geen investeringssteun worden verleend voor het overtreffen van communautaire normen of voor investeringen bij de afwezigheid van dergelijke normen wanneer deze investeringen er slechts toe leiden dat de onderneming voldoet aan reeds vastgestelde maar nog niet van toepassing zijnde communautaire normen ⁽⁴¹⁾. Een onderneming kan slechts in aanmerking komen voor steun om zich aan te passen aan nationale normen die strenger zijn dan de communautaire normen of steun ontvangen bij ontstentenis van communautaire normen wanneer zij zich aan de nationale normen heeft aangepast op de in die norm vastgestelde uiterste datum. Voor investeringen die na deze datum plaatsvinden, kan geen steun worden verleend ⁽⁴²⁾.

D.2. Steun aan KMO's voor advisering op milieugebied

36. Adviesdiensten spelen een belangrijke rol voor KMO's, omdat zij hierdoor in staat worden gesteld vooruitgang te boeken op het gebied van de milieubescherming. De Autoriteit is daarom van mening dat hiervoor steun kan worden toegekend overeenkomstig Verordening (EG) nr. 70/2001 ⁽⁴³⁾, die via bijlage XV zal worden opgenomen in de EER-overeenkomst.

⁽³⁹⁾ De persoon die belast is met de sanering hoeft niet noodzakelijkerwijs dezelfde te zijn als de vervuiler in de zin van deze richtsnoeren.

⁽⁴⁰⁾ Zie Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PB L 206 van 22.7.1992, blz. 7), die deel uitmaakt van het Europees Ecologisch Netwerk „Natura 2000”. (De EVA-staten nemen niet deel aan dit programma, maar binnen de EVA-staten zijn gebieden die als Natura 2000 gebieden zouden kunnen worden aangemerkt, en de Autoriteit is van mening dat de EVA-staten in die gevallen steun moeten kunnen verlenen overeenkomstig punt 34.)

⁽⁴¹⁾ Cf. de definitie van „communautaire norm” in punt 7. Zie ook punt 5.

⁽⁴²⁾ Het in dit punt bepaalde doet geen afbreuk aan hetgeen in punt 23 werd bepaald inzake steun voor KMO's.

⁽⁴³⁾ Genoemd in voetnoot 34.

D.3. **Exploitatiesteun**D.3.1. *Regels die gelden voor alle exploitatiesteun ten behoeve van afvalbeheer en energiebesparing*

37. De volgende regels zijn van toepassing op twee categorieën exploitatiesteun:

- a) steun voor afvalbeheer wanneer dit beheer in overeenstemming is met de hiërarchische classificatie van de beginselen van afvalbeheer ⁽⁴⁴⁾;
- b) steun op energiebesparingsgebied.

38. Wanneer dergelijke steun noodzakelijk blijkt, moet deze worden beperkt tot een strikte compensatie voor de meerkosten van de productie ten opzichte van de marktprijs van de betrokken producten of diensten ⁽⁴⁵⁾. Deze steun moet ook tijdelijk zijn en in beginsel in de tijd afnemen, om een prikkel te vormen om binnen een redelijke termijn het beginsel van een correcte prijsstelling na te leven.

39. De Autoriteit is van mening dat de onderneming in de regel zelf de kosten van verwerking van industrieel afval moet betalen, overeenkomstig het beginsel dat de vervuiler betaalt. Exploitatiesteun kan evenwel noodzakelijk blijken ingeval nationale normen worden vastgesteld die verder gaan dan de toepasselijke communautaire normen of ingeval nationale normen worden vastgesteld bij ontstentenis van communautaire normen, waardoor de concurrentiepositie van de ondernemingen op internationaal niveau tijdelijk wordt verzwakt ⁽⁴⁶⁾.

De ondernemingen die exploitatiesteun ontvangen voor de verwerking van al dan niet industrieel afval, moeten deze verwerking financieren naar gelang van de hoeveelheid afval die zij produceren, en/of de verwerkingskosten ervan.

40. Voor al deze vormen van exploitatiesteun is de duur beperkt tot vijf jaar in het geval van degressieve steun. De intensiteit kan in het eerste jaar tot 100 % van de extra kosten bedragen, maar moet lineair afnemen tot nul aan het einde van het vijfde jaar.

41. Bij niet-degressieve steun is de duur tot vijf jaar beperkt, en mag de intensiteit maximaal 50 % van de extra kosten bedragen.

D.3.2. *Regels die gelden voor alle exploitatiesteun in de vorm van belastingverlaging of -vrijstelling*

42. Bij de invoering van belastingen op bepaalde activiteiten uit milieuoverwegingen kunnen de EVA-staten het noodzakelijk achten bepaalde ondernemingen tijdelijk vrijstelling te verlenen, met name wegens het ontbreken van harmonisatie op Europees niveau of in verband met tijdelijke risico's van verlies van internationaal concurrentievermogen van bepaalde ondernemingen. Dergelijke uitzonderingen vormen in het algemeen exploitatiesteun in de zin van artikel 61, lid 1, van de EER-overeenkomst. Wanneer wordt beoordeeld of voor dergelijke maatregelen een uitzondering kan worden gemaakt op het algemene verbod op staatssteun dat is vervat in artikel 61, lid 1, moet worden nagegaan of de belasting overeenkomt met een belasting die in de Europese Gemeenschap wordt geheven op grond van een communautair besluit ⁽⁴⁷⁾. Dit aspect is doorslaggevend voor de vraag of de internationale concurrentiepositie van de belastingplichtige al dan niet wordt verzwakt.

43. Indien de belasting niet overeenkomt met een belasting die in de Europese Gemeenschap wordt geheven op grond van een communautair besluit, kunnen de betrokken ondernemingen moeite hebben om zich snel aan de nieuwe belastingdruk aan te passen. In deze omstandigheden kan een tijdelijke vrijstelling voor bepaalde ondernemingen gerechtvaardigd zijn om een aanpassing aan de nieuwe fiscale situatie mogelijk te maken.

44. Indien de belasting wel overeenkomt met een belasting die in de Europese Gemeenschap wordt geheven op grond van een communautair besluit, kunnen zich twee situaties voordoen:

- a) een EVA-staat past voor bepaalde producten een hoger belastingtarief toe dan het door de communautaire richtlijn voorgeschreven minimumtarief en kent een uitzondering voor bepaalde ondernemingen toe, die hierdoor een lager tarief betalen, dat evenwel ten minste gelijk is aan het door de richtlijn voorgeschreven minimum. De Autoriteit is van mening dat een tijdelijke uitzondering in deze situatie gerechtvaardigd kan zijn om de ondernemingen in staat te stellen zich aan te passen aan de hogere belasting en milieuvriendelijker te werk te gaan;

⁽⁴⁴⁾ Zie de classificatie die is vastgesteld in de mededeling van de Commissie betreffende de communautaire strategie voor het afvalbeheer (COM(96) 399 def. van 30 juli 1996). In deze mededeling herinnert de Commissie eraan dat het afvalbeheer een van de prioritaire doelstellingen van de Gemeenschap is, met name met het oog op de vermindering van de gevaren voor het milieu. Het begrip afvalverwerking moet vanuit een drievoudig oogpunt worden beschouwd: hergebruik, recyclage en terugwinning. Onvermijdelijk afval dient veilig te worden verwerkt en verwijderd. De hierboven genoemde mededeling is, vanwege de juridische aard ervan, niet opgenomen in de EER-overeenkomst. In verschillende bindende beschikkingen die wel via bijlage XX zijn opgenomen in de EER-overeenkomst, zijn echter vergelijkbare classificaties vastgesteld, zoals bijvoorbeeld in Beschikking C 94/3, C 94/904 en C 2000/532. Wanneer zij moet beoordelen of bij maatregelen van EVA-staten sprake is van staatssteun, zal de Autoriteit de classificatie in de mededeling van de Commissie als uitgangspunt nemen. Anders zouden maatregelen van EVA-staten niet volgens dezelfde voorwaarden worden beoordeeld als maatregelen van EU-lidstaten.

⁽⁴⁵⁾ Onder „de productiekosten” moeten de kosten worden verstaan zonder steun, maar met inbegrip van een normale winst.

⁽⁴⁶⁾ Cf. de definitie van „communautaire norm” in punt 7. Zie ook punt 5.

⁽⁴⁷⁾ Zie punt 5.

- b) een EVA-staat heft op bepaalde producten belasting tegen een tarief dat overeenkomt met het door de communautaire richtlijn voorgeschreven minimumtarief en kent voor bepaalde ondernemingen een uitzondering toe, waardoor deze ondernemingen onderworpen zijn aan een lagere belasting dan dit minimumtarief. Indien deze uitzondering krachtens de betrokken richtlijn niet zou zijn toegestaan in de Europese Gemeenschap, is er sprake van staatssteun die onverenigbaar is met artikel 61 van de EER-overeenkomst. Indien de uitzondering krachtens de richtlijn zou zijn toegestaan in de Europese Gemeenschap, is de Autoriteit van mening dat de maatregel verenigbaar is met artikel 61 voorzover zij noodzakelijk is en niet onevenredig ten opzichte van de nagestreefde EER-doelstellingen. De Autoriteit zal er in het bijzonder op toezien dat dergelijke uitzonderingen strikt worden beperkt in de tijd.
45. In het algemeen moeten de fiscale maatregelen in belangrijke mate bijdragen tot de bescherming van het milieu. Nagegaan moet worden of vrijstellingen de algemene doelstellingen niet ondermijnen.
46. Deze vrijstellingen kunnen exploitatiesteun vormen die volgens onderstaande voorwaarden kan worden toegestaan:
- 46.1. Wanneer een EVA-staat uit milieuoverwegingen een nieuwe belasting invoert in een sector of over producten waarvoor geen fiscale harmonisatie op communautair niveau heeft plaatsgevonden, of wanneer de voorgenomen belasting van de EVA-staat hoger is dan het bij de communautaire norm vastgestelde tarief, is de Autoriteit van mening dat een vrijstellingsbesluit voor de duur van tien jaar en zonder degressiviteit gerechtvaardigd kan zijn in twee gevallen:
- a) wanneer aan deze vrijstelling de voorwaarde wordt verbonden dat er overeenkomsten worden gesloten tussen de betrokken EVA-staat en de begunstigde ondernemingen, waarbij de ondernemingen, of de ondernemersverenigingen, zich ertoe verbinden de milieudoelstellingen te verwezenlijken tijdens de geldigheidsduur van de vrijstelling, of wanneer de ondernemingen vrijwillige overeenkomsten van dezelfde strekking sluiten. Deze overeenkomsten of toezeggingen kunnen met name betrekking hebben op een verlaging van het energieverbruik, een beperking van de uitstoot, of op andere maatregelen ten gunste van het milieu. De inhoud van de overeenkomsten wordt door iedere EVA-staat afzonderlijk bepaald en wordt door de Autoriteit beoordeeld wanneer de voorgenomen steunmaatregelen bij haar worden aangemeld. De EVA-staten moeten strikt toezien op de naleving van verbintenissen die de betrokken ondernemingen of verenigingen van ondernemingen zijn aangegaan. De door een EVA-staat en de betrokken ondernemingen gesloten overeenkomsten dienen te voorzien in sancties bij niet-naleving van de verbintenissen.
- Deze bepalingen zijn ook van toepassing wanneer een EVA-staat aan een belastingverlaging voorwaarden verbindt die hetzelfde effect hebben als de hierboven bedoelde overeenkomsten of verbintenissen;
- b) deze vrijstelling hoeft niet afhankelijk te zijn van het sluiten van overeenkomsten tussen de betrokken EVA-staat en de begunstigde ondernemingen indien aan de volgende alternatieve voorwaarden is voldaan:
- wanneer de verlaging betrekking heeft op een belasting die overeenkomt met een geharmoniseerde communautaire belasting, moet het bedrag dat na de verlaging daadwerkelijk door de ondernemingen wordt betaald, hoger zijn dan het communautaire minimum, zodat de ondernemingen worden aangespoord meer te doen aan milieubescherming;
 - wanneer de verlaging betrekking heeft op een belasting die niet overeenkomt met een geharmoniseerde belasting in de Europese Gemeenschap, moeten de voor de verlaging in aanmerking komende ondernemingen niettemin een aanzienlijk deel van de nationale belasting betalen.
- 46.2. De bepalingen in punt 46.1 kunnen worden toegepast op bestaande belastingen indien aan de beide onderstaande voorwaarden is voldaan:
- a) de betrokken belasting moet een merkbaar positief effect sorteren op het gebied van de milieubescherming;
- b) de uitzonderingen ten gunste van de betrokken ondernemingen moeten zijn ingevoerd bij de goedkeuring van de belasting of moeten noodzakelijk zijn vanwege een aanzienlijke wijziging van de economische omstandigheden die de ondernemingen in een bijzonder moeilijke concurrentiepositie plaatst. In dit laatste geval mag het bedrag van de belastingverlaging de verhoging van de kosten die voortvloeit uit de gewijzigde economische omstandigheden, niet overschrijden. Wanneer deze kostenverhoging verdwijnt, moet de belastingverlaging eveneens worden opgeheven.
- 46.3. De EVA-staten kunnen eveneens prikkels verlenen voor de invoering van elektriciteitsopwekkingsprocessen die gebruikmaken van traditionele energie, zoals bijvoorbeeld gas, maar tot een veel hogere energie-efficiëntie leiden dan de traditionele opwekkingsprocessen. Gezien de gunstige effecten van dergelijke technieken voor de bescherming van het milieu en mits de gebruikte primaire energie de ongunstige gevolgen voor het milieu aanzienlijk vermindert, is de Autoriteit van mening dat in dergelijke gevallen volledige ontheffing voor een periode van vijf jaar bij niet-degressieve steun gerechtvaardigd kan zijn. Vrijstellingen voor tien jaar kunnen eveneens worden toegestaan overeenkomstig de in de punten 46.1 en 46.2 vastgestelde voorwaarden.
47. Wanneer een bestaande belasting aanzienlijk wordt verhoogd en de betrokken EVA-staat van oordeel is dat voor bepaalde ondernemingen uitzonderingen noodzakelijk zijn, worden de in punt 46.1 vastgestelde voorwaarden voor nieuwe belastingen, op analoge wijze toegepast.

48. Wanneer de verlaging betrekking heeft op een belasting die overeenkomt met een geharmoniseerde belasting in de Europese Gemeenschap en wanneer de nationale belasting lager is dan of gelijk is aan het geharmoniseerde minimum in de Gemeenschap, is de Autoriteit van mening dat langetermijnvrijstellingen niet gerechtvaardigd zijn.

In alle gevallen van belastingverlaging kan de EVA-staat echter exploitatiesteun toekennen overeenkomstig de punten 40 en 41 indien de verlaging voldoet aan de in die punten gestelde voorwaarden. Wanneer de belasting overeenkomt met een geharmoniseerde belasting in de Europese Gemeenschap, moet in de desbetreffende harmonisatiebepalingen uitdrukkelijk zijn voorzien in de mogelijkheid om af te wijken van het Gemeenschapsminimum.

D.3.3. *Regels inzake exploitatiesteun ten behoeve van hernieuwbare energiebronnen*

49. Exploitatiesteun ten behoeve van de productie van energie uit hernieuwbare bronnen is in het algemeen toegestaan op grond van deze richtsnoeren.
50. De Autoriteit is van mening dat voor deze steun bijzondere regels kunnen worden vastgesteld, omdat deze energiebronnen soms moeilijk kunnen concurreren met de traditionele energiebronnen. Hierbij moet ook in aanmerking worden genomen dat de verdere ontwikkeling van deze energiebronnen, met name uit milieuoverwegingen, een algemene doelstelling is. Steun kan vooral nodig zijn wanneer deze energie met de beschikbare technische procédés niet voor een eenheidsprijs kan worden geproduceerd die vergelijkbaar is met de eenheidsprijs van traditionele energie.
51. In dit geval kan exploitatiesteun gerechtvaardigd zijn om het verschil tussen de productiekosten van de energie uit hernieuwbare energiebronnen en de marktprijs van deze energie te dekken. De vorm van deze steun kan variëren naargelang de betrokken energiebron en de door de EVA-staten gekozen steunregeling. Overigens zal de Autoriteit bij de beoordeling letten op de concurrentiepositie van de betrokken energiebron.
52. EVA-staten kunnen steun toekennen voor het gebruik van hernieuwbare energiebronnen onder de volgende voorwaarden:

D.3.3.1. *Optie 1*

53. Op het gebied van hernieuwbare energie zijn de investeringskosten per eenheid bijzonder hoog en vormen zij doorgaans een aanzienlijk deel van de totale kosten van de ondernemingen, die vaak geen concurrerende prijzen kunnen voeren op de markten waar zij hun energie verkopen.
54. Om beter rekening te kunnen houden met dit beletsel voor de intrede van hernieuwbare energie op de markt, kunnen de EVA-staten steun toekennen die het verschil tussen de productiekosten van de energie uit hernieuwbare bronnen en de marktprijs voor de betrokken energiebron compenseert. Eventuele exploitatiesteun kan slechts worden toegekend voor de afschrijving van de installaties. Voor de extra energie die door de betrokken installatie wordt geproduceerd, kan geen enkele vorm van steun worden verleend. De steun kan echter eveneens worden toegekend om een redelijke rentabiliteit te bereiken wanneer de EVA-staten kunnen aantonen dat dit onontbeerlijk is vanwege de zwakke concurrentiepositie van bepaalde hernieuwbare energiebronnen.

Voorts moet bij de bepaling van het bedrag van de exploitatiesteun rekening worden gehouden met de eventuele investeringssteun die reeds aan de betrokken onderneming is uitgekeerd voor de nieuwe installatie.

De precieze bepalingen betreffende de steun die door een EVA-staat zijn vastgesteld, en met name de wijze van berekening van het steunbedrag, moeten gedetailleerd worden uiteengezet in de steunregelingen die bij de Autoriteit worden aangemeld. Indien deze regelingen door de Autoriteit worden goedgekeurd, moet de betrokken EVA-staat deze bepalingen en berekeningswijze vervolgens toepassen bij de toekenning van steun aan ondernemingen.

55. Anders dan bij de meeste andere hernieuwbare energiebronnen zijn de investeringskosten bij biomassa relatief lager, maar de exploitatiekosten hoger. Dientengevolge kan de Autoriteit exploitatiesteun aanvaarden die de investeringskosten overstijgt wanneer de EVA-staten kunnen aantonen dat de totale kosten van de onderneming na afschrijving van de installaties, nog steeds hoger liggen dan de marktprijs van de energie.

D.3.3.2. *Optie 2*

56. De EVA-staten kunnen steun toekennen voor hernieuwbare energiebronnen door marktmechanismen te gebruiken zoals groene certificaten of aanbestedingen. Dergelijke regelingen bieden aan alle producenten van energie uit hernieuwbare energiebronnen de mogelijkheid zijdelings baat te vinden bij een gegarandeerde vraag naar de energie die zij produceren, tegen een prijs die boven de marktprijs voor gewone energie ligt. De prijs voor groene certificaten wordt niet vooraf vastgesteld, maar komt tot stand door de wet van vraag en aanbod.
57. Ingeval deze regelingen staatssteun behelzen, kunnen zij door de Autoriteit worden goedgekeurd voorzover de EVA-staten kunnen aantonen dat de steun onontbeerlijk is voor de levensvatbaarheid van de betrokken hernieuwbare energiebronnen, en in het algemeen geen overcompensatie voor hernieuwbare energiebronnen meebrengt, noch de producenten die energie uit hernieuwbare bronnen produceren, demotiveert hun concurrentiekracht te verhogen. Teneinde na te gaan of aan deze voorwaarden wordt voldaan, is de Autoriteit voornemens deze steunregelingen goed te keuren voor periodes van tien jaar, na afloop waarvan moet worden beoordeeld of de steunmaatregel moet worden voortgezet of niet.

D.3.3.3. Optie 3

58. De EVA-staten kunnen exploitatiesteun toekennen aan nieuwe installaties voor de productie van hernieuwbare energie, berekend op basis van de externe kosten die aldus worden vermeden. De externe kosten die worden vermeden, zijn de milieukosten die de samenleving zou moeten dragen indien dezelfde hoeveelheid energie zou worden geproduceerd door een productie-installatie die met conventionele energiebronnen werkt. Deze kosten zullen worden berekend op basis van het verschil tussen de externe kosten die de producenten van hernieuwbare energie maakten doch niet betaalden, en de externe kosten die de producenten van niet-hernieuwbare energie maakten doch niet betaalden. Om deze berekeningen uit te voeren moet de EVA-staat een berekeningsmethode gebruiken die internationaal erkend is, en aan de Autoriteit is meegedeeld. De EVA-staat zal onder meer een vergelijkende, beredeneerde en gekwantificeerde kostenanalyse moeten verstrekken, met een raming van de externe kosten van concurrerende energieproducenten, zodat wordt aangetoond dat de steun daadwerkelijk een compensatie is van de niet-gedekte externe kosten.

In ieder geval mag het bedrag van de aldus aan de producent van hernieuwbare energie toegekende steun niet meer dan 5 eurocent per kWh bedragen.

Overigens moet het deel van het door de producenten ontvangen steunbedrag dat hoger is dan de steun die wordt verleend in bovenstaande optie 1, verplicht opnieuw worden geïnvesteerd in hernieuwbare energiebronnen. De Autoriteit zal dit steunbedrag in aanmerking nemen wanneer voor deze activiteit staatssteun wordt verleend.

59. Om ervoor te zorgen dat optie 3 niet strijdig is met de algemene mededingingsregels, moet de Autoriteit er zeker van zijn dat de steun niet resulteert in een verstoring van de mededinging die het gemeenschappelijk belang schaaft. Met andere woorden, de Autoriteit moet de zekerheid hebben dat de steun zal resulteren in een reële toename van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen ten koste van conventionele energiebronnen, en niet eenvoudig in een verschuiving van marktaandelen tussen diverse hernieuwbare energiebronnen. Daarom dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan:
- de steun die in het kader van deze optie wordt toegekend, moet deel uitmaken van een stelsel waarbij de ondernemingen uit de sector hernieuwbare energiebronnen op voet van gelijkheid worden behandeld;
 - het stelsel dient erin te voorzien dat bij de toekenning van de steun geen onderscheid wordt gemaakt tussen ondernemingen die dezelfde soort hernieuwbare energie produceren;
 - het stelsel moet om de vijf jaar door de Autoriteit worden gecontroleerd.

D.3.3.4. Optie 4

60. De EVA-staten behouden de mogelijkheid exploitatiesteun toe te kennen overeenkomstig de in de punten 40 en 41 vervatte algemene bepalingen betreffende exploitatiesteun.

D.3.4. *Regels inzake exploitatiesteun ten behoeve van warmtekrachtkoppeling*

61. De Autoriteit is van oordeel dat exploitatiesteun voor warmtekrachtkoppeling gerechtvaardigd kan zijn wanneer de in punt 26 gestelde voorwaarden zijn vervuld. Deze steun kan worden toegekend aan ondernemingen die de openbare distributie van warmte en elektriciteit verzorgen, wanneer de productiekosten van de elektriciteit of de warmte hoger zijn dan de marktprijs ervan. In deze omstandigheid kan exploitatiesteun worden toegekend overeenkomstig de regels in de punten 53 tot en met 60. Om vast te stellen of de steun onontbeerlijk is, zal rekening worden gehouden met de kosten en de baten die het gevolg zijn van de productie en de verkoop van de warmte en de elektriciteit.
62. Onder dezelfde voorwaarden kan exploitatiesteun worden toegekend ten gunste van het industriële gebruik van warmtekrachtkoppeling wanneer wordt aangetoond dat de kostprijs van een op grond van deze techniek geproduceerde energie-eenheid hoger is dan de marktprijs van een traditionele energie-eenheid. De normale rendabiliteit van de installatie mag in de productiekosten vervat zijn, maar de eventuele voordelen die de onderneming uit de warmteproductie put, moeten van de productiekosten worden afgetrokken.

E. **Beleid, maatregelen en instrumenten om de uitstoot van broeikasgassen te beperken**

63. Het Protocol van Kyoto ⁽⁴⁸⁾ roept op tot een beperking of verlaging van de uitstoot van broeikasgassen in de periode 2008-2012. De Autoriteit is van mening dat bepaalde middelen die de lidstaten gebruiken om zich naar de doelstellingen van dit Protocol te voegen, staatssteun zouden kunnen zijn, maar het is nog te vroeg om de voorwaarden waaronder dergelijke maatregelen kunnen worden goedgekeurd, vast te stellen.

F. **Rechtsgrondslag van de uitzondering voor alle voorgenomen steunmaatregelen die door de autoriteit worden onderzocht**

64. Binnen de grenzen en op de voorwaarden die in deze richtsnoeren zijn aangegeven, keurt de Autoriteit steunmaatregelen ten gunste van het milieu goed overeenkomstig het bepaalde in artikel 61, lid 3, onder c), van de EER-overeenkomst voor „steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad”.

⁽⁴⁸⁾ Noorwegen en Liechtenstein hebben het Protocol van Kyoto wel ondertekend maar nog niet geratificeerd. IJsland heeft het protocol niet ondertekend. Alle drie de partijen hebben echter het klimaatverdrag, dat het kader voor het protocol vormt, wel ondertekend en geratificeerd.

65. Steunmaatregelen gericht op de verwezenlijking van belangrijke projecten van Europees belang, die aansluiten bij de prioriteiten op milieugebied en die vaak ook buiten de grenzen van de betrokken EVA-staat of staten een gunstig effect hebben, kunnen worden toegestaan op grond van de uitzondering van artikel 61, lid 3, onder b), van de EER-overeenkomst. Voorwaarde is echter dat de steun onontbeerlijk is voor de verwezenlijking van het project en dat het om een concreet, nauwkeurig omschreven en in kwalitatief opzicht belangrijk project gaat, dat een voorbeeldige en duidelijk aanwijsbare bijdrage aan het gemeenschappelijke Europese belang levert. Bij de toepassing van deze uitzondering kan de Autoriteit steun goedkeuren tot een hoger niveau dan de maxima die zijn vastgesteld voor steun die is goedgekeurd op grond van artikel 61, lid 3, onder c).

G. **Overlapping van steun uit verschillende bronnen**

66. De in deze richtsnoeren vastgestelde steunplafonds zijn van toepassing ongeacht of de betrokken steun volledig dan wel gedeeltelijk met staatsmiddelen of met middelen uit de EER-samenwerking wordt gefinancierd. De steunmaatregelen die krachtens deze richtsnoeren worden goedgekeurd, mogen niet worden gecumuleerd met andere steunmaatregelen in de zin van artikel 61, lid 1, van de EER-overeenkomst, noch met andere vormen van financiering door de Europese Gemeenschap die voortvloeit uit de deelname van EVA-staten aan communautaire programma's, indien een dergelijke cumulatie tot gevolg heeft dat de steunintensiteit het in deze richtsnoeren vastgestelde niveau overschrijdt.

Wanneer steunmaatregelen ten behoeve van verschillende doelstellingen betrekking hebben op dezelfde in aanmerking komende kosten, geldt het gunstigste steunplafond.

H. **Dienstige maatregelen in de zin van artikel 1, lid 1, van Protocol 3 van de Overeenkomst tussen de EVA-staten betreffende de oprichting van een Toezichthoudende Autoriteit en een Hof van Justitie (hierna: „de Toezichtovereenkomst”)**

67. Voor de toepassing van deze richtsnoeren en krachtens artikel 1, lid 1, van Protocol 3 van de Toezichtovereenkomst, zal de Autoriteit de EVA-staten de volgende dienstige maatregelen voorstellen met betrekking tot hun steunregelingen.
68. Om de Autoriteit in staat te stellen de toekenning van omvangrijke steun in het kader van bestaande regelingen en de verenigbaarheid van deze steun met de werking van de EER-overeenkomst te beoordelen, zal zij de EVA-staten als dienstige maatregel in de zin van artikel 1, lid 1, van Protocol 3 van de Toezichtovereenkomst voorstellen dat deze elk voornemen om uit hoofde van een bestaande regeling investeringssteun te verlenen, van tevoren bij haar aanmelden wanneer de in aanmerking komende kosten meer dan 25 miljoen EUR bedragen en de steun het brutosubsidie-equivalent van 5 miljoen EUR overschrijdt. De aanmelding dient te geschieden met behulp van het formulier naar het model in de bijlage bij deze richtsnoeren.
69. Voorts zal de Autoriteit de EVA-staten als dienstige maatregel in de zin van artikel 1, lid 1, van Protocol 3 van de Toezichtovereenkomst voorstellen dat zij hun bestaande regelingen voor milieusteun vóór 1 januari 2002 in overeenstemming brengen met deze richtsnoeren.
70. De Autoriteit zal de EVA-staten verzoeken haar binnen één maand na de ontvangst van het in de punten 67 tot en met 69 bedoelde voorstel van dienstige maatregelen mee te delen dat zij met dit voorstel instemmen. Indien een antwoord uitblijft, zal de Autoriteit ervan uitgaan dat de betrokken EVA-staat niet met het voorstel instemt.
71. De Autoriteit herinnert eraan dat, met uitzondering van de maatregelen die zijn aangemerkt als de minimis-steun overeenkomstig Verordening (EG) nr. 69/2001 van de Commissie⁽⁴⁹⁾, die in de EER-overeenkomst zal worden opgenomen via bijlage XV, deze richtsnoeren geen afbreuk doen aan de aanmeldingsverplichting die op de lidstaten rust op grond van artikel 1, lid 3, van Protocol 3 van de Toezichtovereenkomst, en die betrekking heeft op alle steunregelingen, alle wijzigingen van die regelingen alsook op elke individuele steunmaatregel die buiten de goedgekeurde regelingen aan ondernemingen wordt verleend.
72. De Autoriteit is voornemens de goedkeuring van elke toekomstige regeling te toetsen aan deze richtsnoeren.

I. **Toepassing van de richtsnoeren**

73. Deze richtsnoeren zijn van toepassing vanaf de dag waarop zij door de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA worden aangenomen. De toepassing van de richtsnoeren eindigt op 31 december 2007. De Autoriteit kan deze richtsnoeren, na raadpleging van de EVA-staten, vóór die datum wijzigen op grond van zwaarwegende overwegingen die verband houden met het mededingingsbeleid of het milieubeleid of om rekening te houden met andere beleidsterreinen.
74. De Autoriteit zal deze richtsnoeren toepassen op alle aangemelde steunvoornemens waarover zij zich na de goedkeuring van de richtsnoeren uitspreekt, zelfs wanneer deze voornemens voorafgaand aan de goedkeuring werden aangemeld.

Voor niet-aangemelde steunmaatregelen zal de Autoriteit:

- deze richtsnoeren toepassen indien de steun is toegekend nadat de richtsnoeren werden goedgekeurd;
- in alle andere gevallen de richtsnoeren van 1994 voor steun voor milieubescherming toepassen die zijn bekendgemaakt in *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* L 231 van 3 september 1994.

⁽⁴⁹⁾ PB L 10 van 13.1.2001, blz. 30.

- J. **Integratie van het milieubeleid in de overige richtsnoeren inzake overheidssteun**
75. Krachtens de artikelen 73 tot en met 75 moeten de EVA-staten bij de tenuitvoerlegging van het beleid op andere terreinen, rekening houden met de vereisten op het gebied van milieubescherming.

Bij de vaststelling of herziening van andere richtsnoeren of kaderregelingen op het gebied van overheidssteun zal de Autoriteit nagaan op welke manier het best rekening kan worden gehouden met deze eisen. In dit verband zal de Autoriteit nagaan of het nuttig zou zijn van de EVA-staten te verlangen dat zij bij de aanmelding van elk omvangrijk steunvoornemen een milieueffectbeoordeling verstrekken, ongeacht de betrokken sector.

BIJLAGE

Aanvullende inlichtingen die in de regel moeten worden verstrekt bij de aanmelding van steunmaatregelen ten behoeve van het milieu overeenkomstig artikel 1, lid 3, van Protocol 3 van de Toezichtovereenkomst

(Steunregelingen, steunverlening op grond van een goedgekeurde regeling en ad-hoc-steunmaatregelen)

1. Doelstellingen

Gedetailleerde beschrijving van de doelstellingen van de maatregel en het soort milieubescherming dat daarmee wordt bevorderd.

2. Beschrijving van de maatregel

Gedetailleerde beschrijving van de maatregel en van de begunstigden.

Beschrijving van de totale investeringskosten en de kosten die voor steun in aanmerking komen.

Indien de betrokken maatregel reeds in het verleden is toegepast, welke resultaten zijn daarmee dan op milieugebied behaald?

Indien de maatregel nieuw is, welke resultaten worden daarvan dan op milieugebied verwacht, en op welke termijn?

Indien het gaat om een steunmaatregel die wegens het overtreffen van normen wordt toegekend, a.u.b. aangeven wat de toepasselijke norm is en in welk opzicht met de betrokken maatregel een aanzienlijk hoger niveau van milieubescherming kan worden bereikt.

Indien de steunmaatregelen worden toegekend terwijl er geen normen zijn, a.u.b. aangeven welke kosten voor steun in aanmerking komen.”
